

Більш ніж одна мова
основна інформація
для вчителів,
які навчають дво та
багатомовних дітей

Хто такі двомовні діти?

Часто вважається, що двомовною можна назвати тільки ту людину, яка володіє двома мовами на однаковому, дуже високому рівні і вивчила обидві в ранньому дитинстві. Однак на даний момент вчені не використовують такі тісні рамки визначення.

Двомовною вважається будь-яка людина, яка щоденно спілкується двома мовами і використовує їх навіть далеко не ідеально.

Тому двомовною буде не лише дитина, яка росте в родині, де батьки походять з різних країн, але й дитина польського походження, яка приїхала до Польщі після деякого часу проживання за кордоном, або дитина-іноземець, яка тільки вивчає польську.

Дитина змішує дві мови або з однією справляється краще, ніж з іншою. Це проблема?

Дослідження показують, що двомовні діти часто досягають етапів розвитку мови у тому ж віці, що й їхні одномовні однолітки. Словниковий запас двомовних дітей на обох мовах значною мірою залежить від ступеня контакту з кожною з них. Іноді буває так, що діти знають деякі слова (наприклад, ті, що стосуються дому) лише однією мовою, а іншою, яка є мовою навчання, вони знають слова, пов'язані переважно з наукою. Тому може статися, що двомовні діти змішують мови, наприклад, використовують граматичну структуру однієї мови та словниковий запас іншої. Хоча словниковий запас двомовних дітей кожною з двох мов може бути меншим, ніж у їхніх однолітків, загальний словниковий запас, що включає обидві мови, є таким самим або більшим.

Чи буде двомовна дитина розумнішою і чи буде краще навчатися в школі?

Багато факторів впливають на шкільні досягнення дитини. Дослідження показують, що двомовність може мати позитивний вплив на когнітивне функціонування. Наприклад, двомовні діти ефективніше ігнорують не дуже важливу інформацію. Крім того, двомовність може допомогти дітям краще функціонувати в суспільстві. Наприклад, вони можуть краще сприймати точку зору інших людей. Однак не було виявлено зв'язків між двомовністю та рівнем інтелекту чи труднощами з навчанням.

Діагностичні поради

Проведення психолого-педагогічної діагностики двомовних дітей - це великий виклик. Тут ми лише вказуємо на найважливіші питання, пов'язані з роботою з двомовною дитиною, а також вказуємо, де шукати інформацію та поглиблювати знання. Заохочуємо читати та шукати відповіді на запитання, пов'язані з діагностикою та терапевтичною роботою, на веб-сайті [Bilingualism Matters Kraków](#).

- Перш ніж почати працювати з дитиною чи сім'єю, варто прочитати про культуру, з якої походить дитина: існує ризик неправильно зрозуміти поведінку, прийнятну в іншій культурі.
- Якщо є можливість, варто розширити діагностику, включивши спостереження в навчальному закладі та консультації з педагогами, які щоденно займаються з дитиною.
- Якщо ми не можемо встановити контакт з дитиною та/або батьками через мовний бар'єр, варто скористатися допомогою перекладача. Близька дитині людина не повинна виступати перекладачем.

- На етапі психометричної діагностики рекомендується використовувати виконавчі тести*, а при неможливості їх використання – інші психометричні тести. Орієнтуватися слід на якісну, а не тільки кількісну оцінку результатів, звертаючи увагу на те, як дитина розв'язує завдання. При дослідженні мовного розвитку варто пам'ятати, що дитина володіє двома мовами, тому діагностику необхідно проводити обома мовами.

* Виконавчі тести – невербальні тести, в яких роль мови обмежена.

- На рівні педагогічної та логопедичної діагностики рекомендується використовувати функціональну діагностику, яка дозволяє визначити сильні сторони дитини та сфери, які потребують роботи.
- Щоб дати корисні поради вчителям і батькам, при написанні психолого-педагогічного висновку варто детально описати потреби та можливості дитини у сфері мовного розвитку.
- Варто пам'ятати, що двомовність чи міграція є лише одними із факторів, які впливають на рівень функціонування дитини. Оцінюючи стан дитини, варто враховувати сімейне, соціально-економічне становище та стан здоров'я. Точна діагностика буде легшою, коли ми знаємо особливості розвитку двомовної дитини-мігранта (матеріали доступні в рекомендованій літературі).

Двомовність і порушення розвитку

Двомовні діти не мають затримки мовленнєвого розвитку, мовних розладів або труднощів у навчанні частіше, ніж одномовні діти. Дослідження, проведені до цього часу, вказують на відсутність додаткових затримок або труднощів у двомовних дітей порівняно з популяцією одномовних дітей, які мають подібні розлади. Однак відомо, що двомовні та багатомовні діти частіше, ніж одномовні, отримують неправильний діагноз мовних розладів.

Нижче ми представляємо деякі звіти з дослідження. Заохочуємо уважно прочитати:

Розлади спектру аутизму (РСА): згідно з сучасними науковими дослідженнями, немає протипоказань для спілкування з дітьми з РСА двома мовами. Спілкування дитини з РСА двома мовами не збільшує затримки мовлення, не зменшує словниковий запас дитини та не впливає негативно на те, як дитина спілкується з іншими. Крім того, є ознаки того, що двомовність може навіть бути корисною для дітей з РСА.

Мутизм - двомовність сама по собі не пояснює виникнення мутизму у дітей. Рекомендується не ставити двомовним дітям діагнозу селективного мутизму, за винятком випадків, коли мовчання дитини триває протягом принаймні шести місяців і проявляються обома мовами.

Розлади мови (наприклад, дислексія розвитку, специфічні порушення мовного розвитку (ЗПРМ), затримка мовленнєвого розвитку (ЗМР)). Дослідження показують, що двомовні діти досягають наступних етапів мовного розвитку в тому ж віці, що й одномовні діти. Двомовні діти, порівняно з одномовними, можуть знати менше слів однією зі своїх мов і частіше допускати граматичні помилки. Трапляється, що двомовна дитина з нормальним розвитком, отримує невиправданий діагноз мовних розладів, коли діагностика проводиться більш слабкою для дитини мовою. Однак якщо недоліки проявляються в обох мовах, це може свідчити про справжній розлад. Низьке володіння однією з двох мов і нормальне володіння іншою мовою

не є показником порушення мовлення. Тому так важливо, щоб діагностика проводилася обома мовами або принаймні враховувала інформацію про обидві мови дитини, отриману з різних джерел. Немає досліджень, які б показували, що двомовність створює додаткові труднощі для дітей, які зазнають ЗПРМ/ЗМР. Таким чином, немає жодних причин обмежувати кількість природних мов для цих дітей.

Де шукати інформацію?

www.dwujezycznosc.info

www.bilingualism-matters.org

www.langusta.psychologia.uj.edu.pl

Перелік корисної літератури, а також посилання на корисні онлайн-ресурси доступні на нашому веб-сайті: www.bmkrakow.uj.edu.pl

Зв'яжіться з нами!

Директор: д-р хаб. Зофія Воднецька,
проф. Ягеллонського університету

Електронна адреса:
bm-langusta@uj.edu.pl

Веб-сайт:
www.bmkrakow.uj.edu.pl

Вподобайте нас на Facebook:
[@BilingualismMattersKrakow](https://www.facebook.com/BilingualismMattersKrakow)

Розробка листівки:

д-р Йоанна Гжимала-Мощинська*,
д-р Пауліна Шидловська*,
д-р Йоанна Дурлік*

Наукова консультація:

д-р хаб. Крістіан Бажиковскі*,
проф. д-р хаб. Ева Хаман^,
д-р хаб. Зофія Воднецька,
проф. Ягеллонського університету *

* Інститут Психології Ягеллонського університету

^ Факультет Психології Варшавського університету

Розробка дизайну та друкарні:
Krzysztof Tomaszewski / expo graphic

Український переклад:
Дарина Рубанець